

baka se mora vsake sorte poslati 50 listov ravnateljstvu centralne tabakove fabrike v Beču, ostali pridelki tabakovi pa se morajo suhi poslati komisiji v Sedlice, ki bode za kupovanje tabaka posebno postavljena.

Domače stvari.

Hasnovite živali bi morali kolikor naj več varovati. Žalostne reči, ktere smo posebno v zadnjih 10 letih za stran tega izvedeli, so nas poudčile, da smo hodili po celo krivi poti, ko smo ptičice, krte in mravlje vmarjali. Tudi mravlje so nam neizmerno zlo hasnovite, ker nam varujejo naše gozde s tem, da požerejo mnogo milijonov mrčesnih jajec, iz katerih se valijo drevesom zlo škodljivi črvi. Pruska in Koblenška vlada je zatoraj pred kratkim ostro prepovedala mravljinja jajca pobirati.

Teža hmela. Jeden vagan hmela vaga 3—5 funtov; 20—30 vaganov suhega hmela vaga jeden cent. 10 vaganov zelenega hmela da 12 vaganov suhega.

Čisto prosto in dobro lepilo (zamaža) za peči si tako napraviš: Vzemi 2 dela čistega in presejanega drevesnega pepela. 3 dele dobre ciglene moke in 6 delov dobre ilovice, prilej toliko vode, kateri vendar 1/8 del ocita primešati moraš, da napraviš testo, s tem se lahko zamaže vsaka poč na železni in prsteni peči. Tako lepilo drži celo dobro in dolgo.

Sejanje maka je zlo koristno. Neki gospodar Oskar Sesage pripoveduje, da mu sejanje maka ne jedni rali na leto prinaša 161 gl. čistega dohodka.

Zdravilo za rane od ležanja. Če človek za hudo boleznijo mora dolgo ležati, se lahko pripeti, da si naleže hude rane; take rane se ozdravijo takole: Vzemi nekoliko galuna (alumen credum) in ga raztali v olju, v to olje namoči tanko platneno krpo in jo devaj na rano, ki bo kmali zacelila.

Proti upiku zaževk (kukecv) pomaga naj bolj, če se ubodina pomoči s salmiakovim cvetom (Salmiakgeist).

Če se komu zlo roke potijo naj popari žalfijevega perja in si naj vmiva s to vodo roke.

Koristna poraba praproti.

Pride sopet čas, o katerem se iz naše mile domačije pošiljajo razne vrste sadja, k temu je potreba zavitka in ohrambe. Na Angleškem in Francoskem, kakor sem bral, se poslužujejo praproti za hranjevanje in pošiljanje zlahknejših vrst sadja. Posebno grozdje radi zavijajo v praprot. Tega pa tam ne delajo zaradi pomanjkanja drugega za zavijanje priležnega listja, ampak zavoljo tega, ker ima praprot to neprecenljivo lastnost, ba rastlinske in živalske tvarine v njo zavite dalj časa čvrste ohrani in gnjilobe varuje. Vredno je tedaj da se to tudi pri nas skusi.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dalje.)

Del IV.

21. Vse kar smo dozdej v obče o zamenjivanju premišljevali, kaže nam veliko potrebo jegovo za našo prijetnost in srečo; le po dobrem zamenjivanju more biti dobra produkcija, in tako po obeh blagostanje. Pa niti izdelovanje niti zamenjivanje bi izhajati ne moglo, ko bi še ne bilo tretjega posredstva, ki daja dušo, življenje in rast obojemu, namreč denar. Mislimo si da bi ne bilo nikakšnega denara in vsako zamemba bi se imela po potrebi in sili blago za blago, izdelek za izdelek storiti: v tem slučaju trebalo bi pripravljavcu iti samemu iskat si za svoj pridelek kupeca, ako bi kmetovavec imel nositi zamenit okoli po deželi svoje žito, sadje itd. bi si mnogo časa pri tem potratil, posebno ko mu ni zadosti da najde ljudi, ki bi jegove pridelke potrebovali, temuč takšne, kateri jih potrebujejo in mu za nje zaželjeno zamemo dati moreje. Pri tem bila bi še velika težava glede količine. n. p. nekdo bi potreboval nekoliko funtov soli, ali par laktov platna, ali kakšen nož ali kakšnih drugih takšnih malenkosti, a ta človek nima si teh stvari pridobiti ničesar druga v zamembo oddati nego pitanega vola: ko bi denara, veljave posredne, krožnega sredstva ne bilo za ktereга bi svojega vola prodal in si po tem lahko onih drugih stvari nakupil, ne bilo bi mu mogoče si z svojim pitanim volom par funtov soli, laketa platna in šivanko pridobiti.

22. Tako se nam brž pokaže velika težava pri zamenjivanju blaga za blago brez krožne zamembine, pa kako bi bilo z onimi, ki nimajo druga zamenjivati nego delo? Delavec bi ne mogel delati samo tam, kder bi naj bolj vedel in kder bi se mu za njegovo delo naj več zamembe ali plačila dajalo, temuč trebalo bi mu tam, kder si neposredno potrebnih stvari za se in za svojo obitelj dobi. Ko mu je treba črevljev imel bi iti delat in služiti k črevljarju, ko obleke, k krojaču, ko mesa, k mesarju; ko kruha, k peku in kam še za vse druge potrebe, kdo ve? Po takem bi ne moglo biti delo porazdeljeno, vsakdo bi imel vse sam opravljati vedeti: kapital, bogatstvo in premoženje bi se ne moglo nabirati in pripravljati, društvo človeško bi ostalo brez napredka in omike v sirovosti, kakor v resnici to razmoro pri vseh ljudstvih vidimo ki še ne rabijo krožnega zamenjivnega posredstva, denara. (Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Pohora, meseca junija 1868. (Šolska darila.)

Dobil sem neki razpis v roke, kateri se je razposlal vsim učiteljem po okrajnem šolskem ogledništvu od ministerstva. Začenem ga brati in najdem v njem, da za naprej nehajo šolska darila za pridne in marljive šolarje. Mislite naj pred, dlagi bravci „Slovenskega Gospodarja“, kako se vam je godilo, kedar ste vi 8 ali 10 let stari fanti šolske klopi gledali. Večkrat so vas opominjali vaši učitelji, da bi se prav marljivo učili, ker pride konec šole in tisti, kateri se bodo dobro učili, dobijo pri zadnjem izpitu lepa darila. Ali vas ni to vzbujalo, da ste vse moči še zbrali in se uka poprijeli? Glede na rudeče vezano knjigo vas je pripravilo, da ste zapustili igro in se k šolski nalogi podali. In zdaj so vzeli učencem to upanje, tako velik rekel bi edini nagib. Zakaj pa? Navodnjem je več vzrokov, o kterih toliko povedati hočem, kolikor sem si jih zapomnil.

Prvi vzrok trdi, da darila niso čisti nagib, zakaj človek dobro stori in se uči, ampak, pravijo modri 19. stoletja, vsak mora dobro storiti in se učiti le za tega volje, ker spozna in čuti, da je to jegova dolžnost, ker to terjaja ljubezen do domovine. Ta nagib, to prepričanje naj tudi vodi vsakega otroka, da se prav marljivo uči. (Prosim te modre može za nauk, po kterem se naj pri 7 let starem otroku taki čisti nagib vzbujaja.) Ovržen je po tem vgovor, zakaj se tudi odraščeni ljudem za slavná dobra dela darila delijo, kakor hrabrim vojakom, ministrom, dobrim učiteljem, izvrstnim umetnikom, marljivim kmetom itd. In kako se tako djanje v razpisu odstrani? Pravijo da se je do zdaj tako ravnati moralo, je vzrok dosedajna kriva izreja, ker še ljudje ne zastopijo prav svojih dolžnosti, ker še nimajo prave ljubezni do domovine. Slišite vsi, kateri ste dobili za vaše izvrstne zasluge zlate križece, svetinje, viteške rede itd., vi ste krivo izrejeni, vi ne čutite prav svoje dolžnosti, v vas ne bije krepko srce za domovino. Hišni oče, kateri obljubi svojemu ljubemu, pridnemu sinku sladkora prinesiti iz mesta, ako se bo prav lepo obnašal, krivo goji svojega otroka. Po takem ravnanju in po takem predpisu bi moral učitelj v šoli več storiti, kakor sam Bog. Bog je obljubil Izraelskemu ljudstvu, kedar jim je postave dal, srečo, rodovitnost zemlje, zmago čez sovražnike, ako bodo spolnili jegove zapovedi, Kristus obljubi večno plačilo tistim, kateri jegove zapovedi spolnijo, poplača Bog že večkrat na zemlji dobra dela, kakor se iz zgodovine vidi, in vsakdanja skušnja uči. In učitelj ne bi smel tako ravnati pri svojih učencih, pri otrokih, kateri še ne morejo soditi, kaj je čista dolžnost, čista ljubezen do domovine?

Na dalje se bere v razpisu, da se pri razdeljenju tudi krivica godi, ker se gleda sploh, na vspeh, na to, kar učenec zna, ne pa tudi na jegovo voljo (das Geleistete wird berticksichtigt). Naj mi zdaj še povedo tisti, kateri so to pisali, na kaj pa oni gledajo? Ali je jim volja zadosti? Ali tudi oni ne gledajo na rezultat? In kaj pa volja pomaga? Ako bi ljudje le pri volji ostali, še bi v neizrečeni temi in nevednosti živeli.

Med drugim še pravijo, da ravno šolska darila spravijo učitelje v razne zadrege. In tako modrujejo: Marsikteri starši v svoji slepi ljubezni do otrok vidijo le samo dobre lastnosti svojih sinov in hčerk in prezirajo jihove slabe, ter mislijo, da so jihove otroci tudi naj boljši v šoli, kedar po tem pride